

Streszczenie rozprawy doktorskiej,

Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu

Ocena strefy najbliższego rozwoju u dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim przebywających w domach dziecka.

Anna Maria Nowak

Promotor naukowy: Prof. dr hab. Stanisław Kowalik

Wstęp.

Problematyka dotycząca funkcjonowaniu niepełnosprawnych wychowanków w domach dziecka jest ciągle w niewielkim stopniu poruszana w pracach naukowych. Analiza tej tematyki może bez wątpienia usprawnić pomoc i rewalidację, a także proces usamodzielniania się tych osób. Jest to główna przyczyna mojego zainteresowania się tą tematyką badawczą.

Cel badań.

Celem pracy jest próba rozstrzygnięcia problemu, **czy dzieci z niepełnosprawnością intelektualną, które trafiają do domu dziecka napotykają tam na środowisko korzystne z punktu widzenia ich rozwoju, czy też to środowisko jest niekorzystne w porównaniu z domem rodzinnym?** Wyniki dotychczasowych badań dotyczących tego zagadnienia nie są jednoznaczne. Niektóre wskazują na to, że dziecko niepełnosprawne przebywające w warunkach domowych powinno mieć większe szanse dla własnego rozwoju w porównaniu z dzieckiem z domu dziecka. Nie można jednak wykluczyć odwrotnej sytuacji: środowisko domowe dziecka może być środowiskiem gorszym z punktu widzenia stymulacji jego rozwoju, niż środowisko domu dziecka.

Metoda badań.

W badaniach posłużyłam się metodą opracowaną w szkole L. Wygotskiego do pomiaru strefy najbliższego rozwoju - eksperymentem klinicznym – opierającym się na metodyce określania wyuczalności. Poziom niewykorzystanego potencjału rozwojowego był określany w odniesieniu do trzech stref rozwoju: poznawczej, społecznej i motorycznej; zastosowano trzy zestawy zadań eksperymentalnych, odnoszących się do każdej ze stref. Podczas badania określano posiadane umiejętności w wybranej strefie w oparciu o wykonanie kolejnych zadań, gdzie pierwsze było łatwe, drugie średnio trudne a trzecie trudne. Przebadalam trzy grupy dzieci niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim (łącznie 90 osób) w wieku

12 – 13 lat: 30 dzieci krótko przebywających w domu dziecka, 30 dzieci długo przebywających, 30 dzieci mieszkających w domach rodzinnych.

Wyniki badań.

Najistotniejszym wynikiem badań, wynikającym z weryfikacji hipotez było wykazanie, że nie ma różnic w strefie najbliższego rozwoju między dziećmi z domów dziecka a dziećmi z domów rodzinnych. Ponadto okazało się, że najlepiej rozwiniętą strefą jest rozwój motoryczny, przy czym, dzieci z domów dziecka mają tę strefę najlepiej rozwiniętą. Ma ona również szczególne znaczenie dla rozwoju chłopców długo przebywających w domu dziecka co potwierdziły dodatkowo przeprowadzone obliczenia statystyczne - analiza skupień w wariancie tworzenia grup empirycznych metodą $k - \bar{x}$ - średnich. W wyniku obliczeń wyodrębniły się trzy skupienia badanych grup dzieci w największym stopniu podobnych do siebie, a jednocześnie najbardziej odmiennych od dzieci tworzących inne skupienia.

Wnioski z badań i dyskusja.

Wbrew przypuszczeniom okazuje się, że środowisko domu dziecka nie działa niekorzystnie na rozwój badanych dzieci. Aktualny poziom rozwoju we wszystkich trzech strefach rozwoju dzieci niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim mieszkających w domach dziecka i w domach rodzinnych jest podobny, nie dostrzega się różnic, co pozwala pozytywnie oceniać oddziaływanie domu dziecka jako środowiska rozwojowego tych dzieci. Mimo, że początkowo pobyt w domu dziecka wpływa negatywnie na rozwój, to w miarę wydłużającego się okresu pobytu wraca on na normalne tory rozwojowe.

POZNAN 07.03.2017

Anna Maria Niszak